

več dostojanstveno, ker ni si misliti, da bi tako pogumni vojščaki, kakor so Kvadi bili, si zbrali za vodjo kakošnega 12 let starega fantalina, ako bi pri njih ne bi imel kakošne vladarske časti. Batar je toraj bil njih vladar, dasiravno še le 12 let star. Pri bodriških Slovanih od osmega do dvanajstega stoletja nahajamo dedovne, baćinska vladarska plemena. Sicer so se vsi možki pokoljenci vdeleževali vladarstva, al le enemu je bilo izročeno vodstvo državnih zadev. (Glej Einh. ad ann. 823. Helmold, I, 48.)

Navadno je bil najstari sin, vendar mu je vsakrat mogel dati narod privoljenje in potrjenje, bila mu je ta oblast odrečena ali nazaj vzeta, ter je pravica prešla na mlajšega, kateri je bil narodu všeč. (Glej Einh. ad ann. 823. 826.)

Stari Slovani so vladarsko oblast zelo spoštovali. (Saxo „Gramatik“, pag. 927.) Po takem umemo, kako so mladenču 12 let staremu izročili in prepustili vodstvo poslanstva, saj je bil njihov bato, batja, batar.

### Slovansko slovstvo.

\* Knjiga 6. jugoslavenske akademije pod naslovom „Rad jugoslav. akademije znanosti i umetnosti“ je prišla ravnokar na svetlo. — Jako zanimiva knjiga razpada v 3 dele: Prvi obsega razprave: „O osveti, mirenju i vraždi po negdašnjem srbsko-hrvatskom pravnom običaju“ od dr. P. Petranovića, — „Boskovićeve elementa materiae napram današnji atomistici“ od J. Torbara, — „Akcenti u glagola“ od Gj. Daničića, — „Kaj so hudourni vrtinci“ od dr. Š. Šubica, — „Avgust Šlajher. Nekrolog od V. Jagića. Drugi del obsega književne obznane: „Glasnik srpskog učenog društva 23. 24. od Gj. Daničića, — protokol Šabačkoga magistrata od 1808. do 1812. od dr. V. Bogošića, — o znaczeniu prawa rzymskiego i rzymsko-byzantynskiego u narodów słowińskich; wyłożył R. Hube, od dr. V. Boješića, — Fr. Kanitz, Serbien. Historisch-ethnograf. Reisestudien aus den Jahren 1859—1868, — F. Kanitz, Reise in Südserbien und Nordbulgarien, ausgeführt im Jahre 1864, od dr. P. Matkovića. Tretji del ima izvode iz zapisnikov jugoslavjanske akademije.

\* Snopič 3. mesečnega časnika, ki ga v Trstu pod naslovom „Pod Lipo“ izdaja J. V. Vrdelski, je prišel na svetlo. — Vsi trije snopiči (cena vsacemu je 10 soldov) imajo mnogo podučnega in kratkočasnega gradiva nabranega. V 3. snopiču nahajamo življenjepisne črtice o Jožefu Bezek-u, rojenem Slovencu v Planini, zdaj že skoraj 40 let bivajočem v Trstu, ki je bil izprva pék, a zdaj je slaven urar, kakor „Podlipski“ pravi. Le bolj samouk je razstavil v lanski izložbi tržaško uro, nad katero je vse strmelo in ki mu je prinesla srebarno svetinjo — samo njemu med tolikimi tržaškimi urarji. Popis te ure v slovenskem jeziku je g. Bezek, ki razun maternega (slov.) jezika govori italijanski, nemški in francoski, časniku „Pod lipo“ sam izročil. Naj ga podamo tudi našim bralcem, kateri imajo z urami posebno veselje: „Ta ura je stolp (turen) na štiri vogle; vsaka plat nam kako drugo stvar kaže; mašina je à chronometer, in teče na kamenih. Prva plat te ure kaže minute, sekunde in pa dan meseca, druga kaže solnčni pot ali obroč zemlje, v katerem solnce celo leto izhaja in zahaja, kakor tudi uro, ob kateri se to pripetuje, tretja kaže ure in minute s številkami (vsako minuto skoči druga številka noter), četrta kaže na tanko rast in odjemanje ali staranje meseca (lune). Ta ura bije vsako četrto ure, in vsako uro dela muziko. Na vrhu turna je neka tako imeno-

vana šanca sè štirimi topovi, na sredi pa ranta stoječa po konci z banderom ali zastavo na vrhu. Pet minut predpoldne se vzdigne kroglica na to ranto, ravno kakor se pripetuje na veliki tržaški svetilnici (laterni) pri luki na starem lazaretu, in prav opoldne pade, se sproži in vstrelí. Ura potem bije in gode“. Pač lepa stvar! Za prihodnjo razstavo napravi pa naš Bezek uro, ki je ne bo treba nikdar navijati!“

\* „Brencelj“ in „Juri s pušo“, uni v Ljubljani, ta v Trstu, v eno mer pikata in streljata, vsak po svoje, nasprotnike slovenskega prava v nemškutarskem ali lahonskem taboru. Tega načela bi pa se moral „Juri s pušo“ zmirom strogo držati, da nikoli ni kukavica, ki jajčica svoja poklada v — tuje gnjezdo, in da posnema nasprotnike, kateri nad „svojimi“ čujejo kot koklja nad piščeti. „Brencelj“ v svojih izvirnih humoreskah je v vsakem listu strah protivnikom slovenskega prava.

### Politične stvari.

#### Federalistična preišljevanja.

Ali Avstrija ostane ali pogine? — Ali se z nova pomladi ali razpade? To je veliko, pomembe polno vprašanje najbliže prihodnosti, katero pretresajo časniki.

Odgovor na to vprašanje je različen po različnosti mnenja o političnem razvijanju Evrope.

Slišijo se taki, ki pravijo: Nesreča za Avstrijo je velika razlika dežel in narodov, v Avstriji združenih. — Mnogo jih je, ki brez lastnega premisleka temu izreku verjamejo na besedo onih, ki so jo skuhal. Nam se zdi resnica prav nasprotna. Sreča, blagor in nada za Avstrijo je ravno to, da je sestavljena iz tolikih narodov. Kaj je nek vzrok, da hirajo in oslabevajo enolične evropske države? Ali ne mar centralizacija, ki hoče vladati vse le po enem kopitu? Če se enoličnosti že posamesen človek in posamesna družina ali občina kmalu naveliča, koliko manj ona vstreza različnim željam večih če tudi enoličnih političnih zvez ali držav! Ako oče vseh svojih otrok in rednik vseh svojih rejencev ne more uspešno izrežati in vladati po istih pravilih, če tudi bi mu to veliko lažje bilo, kako bi to mogoče bilo državi (zlasti če je sestavljena iz različnih narodov). Zato se centralizacija vladancem doslé še nikjer ni mogla priljubiti, toliko manj je mogla avstrijskim narodom vkoreniniti se, če tudi so se za-njo na vse kriplje pripravljala tla, in se javalne bode kedaj. To pa je ravno sreča za Avstrijo, da se národi branijo te državno moč slabivne centralizacije. Centralisti naši so sicer mislili, da pojde, — a več kot dvajsetletna skušnja očividno kaže, da ne gré. Mislili so, da je zavest in moč posamesnih dežel in narodov zatrta. Ne, ne! ni bila ne zatrta, le počivala in dremala je, a zdramile so se dežele, zdramili so se národi, kateri so bili skoro že pozabljeni po imenu. Prav v razliki narodov tiči moč, ki pogubivni centralizaciji zapira pot.

Centralisti se ve da drugače govoré; oni so tega mnenja, da bode centralizacija, vpeljana v nekterih večih državah, prihodnja vladna oblika evropskih držav; oni menijo, da morajo poginiti vse male države; in na to opirajo svojo misel, da bode Avstrije konec, ako se ne uravná po centralizaciji. Vsi previdni Avstrijoljubi pa so tega prepričanja, da je protinaravna centralizacija dospela na svoj vrhunec, s kterega jo pahne zdrava reakcija, ki čedalje više raste in dan na dan dobiva več moči, in to zato, ker centralizacija nikakor ne krepí držav, ampak jih le slabi. Zato pa tudi verujemo, da Avstrija ostane in se pomladi.